

A portrait of Antti Heikkinen, a middle-aged man with grey hair and a mustache, wearing a dark blue suit jacket over a white shirt. He is looking slightly to the left of the camera with a serious expression. The background is dark.

Antti Heikkinen

ELÄMÄ

KARITAPIO

ANTTI HEIKKINEN | WSOY

ANTTI HEIKKINEN

**ELÄMÄ
KARI TAPIO
1945–2010**

**Werner Söderström Osakeyhtiö
Helsinki**

© ANTTI HEIKKINEN JA WSOY 2020
TEOKSEN VALOKUVAT OVAT KARI TAPION PERHEEN ARKISTOISTA.
ETUKANNEN VALOKUVA SEPPO HAGFORS.
ISBN 978-951-0-44353-8
PAINETTU EU:SSA

Omistettu Hiskille ja Konstalle

ALUKSI

KARI TAPIOTA en tavannut koskaan, en edes nähnyt – en lavalla, en lavan ulkopuolella, en kadulla, en kylillä, en missään. Toimittajanplanttuna liehuessani kiersin kyllä kaikki hollille sattuneet taiteilijat melko tarkkaan, mutta vissiinkään Kari Tapio ei kotikylilläni 2000-luvun alkuvuosina käynyt tai sitten kävi, mutta jostain syystä en lähtenyt häneltä haastattelua ruinaamaan. Emme sattuneet samoihin kippoloihin pääkaupungissakaan ja se selittyy sillä, että minä en istunut stadissa käydessäni Manalassa tai muissa Kari Tapion kantapainoissa – muissa anniskelupaikoissa norkosin kyllä senkin edestä.

Rehellisyyden nimissä on myönnettävä sekin, että päälle pari-kymppisenä en ollut Kari Tapiosta tai hänen tuotannostaan edes kovin kiinnostunut. Kuuntelin kyllä töikseni Olavi Virtaa ja Tapio Rautavaaraa, mutta suuriin ikäluokkiin kuuluneet tai sitä nuoremmat iskelmäpuolen laulajat eivät minua pahemmin kiinnostaneet. Kari Tapiostakaan en tiennyt kuin sen, että hän keräsi keikkapaikat täyteen, paistatteli aika ajoin iltapäivä- tai viikkolehtien otsikoissa ja pistäytyi toisinaan televisiossa murahtelemassa matalalla äänellä vastauksia yleensä samoina toistuneisiin kysymyksiin. Ja jos olen ihan rehti, muistan pitäneeni Kari Tapion vaatimattomuutta vähän falskina. Arvelin, ettei vuosikymmeniä menestyksen aallonharjalla lainelautailnut mies voinut mitenkään olla sellainen piippua poltteleva kyläbaariäijä kuin hän antoi ymmärtää.

Näille tuumille on selkeä selitys: enhän minä tiennyt Kari Tapion urasta yhtään mitään. En ollut lainkaan perillä siitä, millaisia suvantovuosia taiteilijan uraan oli mahtunut ja kuinka helvetisti hän oli joutunut tekemään asemansa eteen töitä. Minun silmissäni Kari Tapio oli kuulunut aina ykköstähtien kastiin. Olen syntynyt vuonna 1985 ja olin alakoululainen kun Kari Tapion lopullinen, hänen kuolemaansa saakka kestänyt nousukiito alkoi. Olin hajulla vain *Myrskyn jälkeen* jälkeisestä ajasta, en menestysmyrskyä edeltäneistä vuosista. Oikeastaan minulla on kakaraajaltani vain yksi Kari Tapio -aiheinen muisto: hän oli vieraana suomalaisperheet lauantaisaunan jälkeen television ääreen vuosikaudet koonneessa BumtsiBumissa ja vastasi johonkin kysymykseen savolaisella aksentilla, jotta *Tiikerihae*. Senkin muistan, että isäkköni, Kari Tapion kanssa samana vuonna syntynyt äijä, tuumasi laulajan olevan tolkun mies selvinpäin.

Siinä isäni lausui julki sen mielipiteen, joka suurimmalla osalla Suomen kansasta Kari Tapiosta oli: hyvä laulaja, mutta juoppo. Eikä siinä mitään, se oli pitkälti totta. Mutta oli Kari Tapio paljon muutakin. Siitä pääsin jyvälle kun kuuntelin kivenkeruu aikaan traktorin radiosta kilpailua, johon kuulijat saivat soittaa ja äänestää Suomen parasta laulajaa. Kari Tapio sai paljon ääniä, Reijo Taipale samoin. Kari Tapio voitti, muuan mummo pääsi linjoille kahteen kertaan hänen ihanuuttaan kehumaan. Kari Tapiosta puhuessaan rouva kikatteli kuin pikkutyttö ja suolsi superlatiiveja herätyskokousmaisessa hurmiossa. Muistan miettineeni, että ohhoh, nousin traktoriin ja kävin tyhjentämässä kivillä täytetyn koossikan rauniolle.

Meni toistakymmentä vuotta ja tultiin kesään 2010. Elämäni oli jostain syystä helevetin hankalaa ja kun nuoren ihmisen elämä on hankalaa, niin silloin se on tosissaan hankalaa. Hakkasin päätösioiden vuoksi päätäni seinään ja eräänä suviyönä tulin kuulleeksi radiosta Kari Tapion tulkitseman *Valoon päin* -laulun. Siinä hetkessä ja ennen muuta siinä mielentilassa se mursi jotain ja eheytti

paljon. Seuraava päivä oli jo helpompi. Ostin Kasurilan Shelliltä Kari Tapion kokoelmalevyn, luukutin sitä ja ihmettelin taiteilijan ääntä. Tutkin hänen keikkakalenteriaan ja huomasin Kari Tapion esiintyvän muutaman viikon kuluttua Tuusniemen Hojohojossa. Päätin toimeutua keikalle, mutta en saanut kaveria ja lähtemättä jäi.

Tästä leikkaus puoli vuotta eteenpäin. Itsenäisyyspäivä oli mennyt, kirjoitin yötä myöten Nilsin sotainvalidien historiikkaa. Puoliyön maissa lopsautin koneen kiinni ja avasin läppäriltä Ilta-Sanomien etusivun vilaistakseni pian päättyvän vuorokauden viimeiset uutiset. Näytön täytti tieto Kari Tapion kuolemasta. Menin makuuhuoneeseen ja kerroin asiasta silloiselle elämäkumppanilleni. Hän käänsi kylkeä ja pyysi nukkumisrauhaa.

Seuraavat päivät, viikotkin, olivat julkisuudessa yhtä Kari Tapiota. Niiden aikana pääsin hänen elämänsä kokonaiskuvasta aika hyvin kärryille ja sain myös hänen tuotannostaan yhtä kokoelmalevyä laajemman kuvan. Mutta eniten ihailin ääntä.

Kun WSOY:n Lari Mäkelä soitti minulle kesällä 2018 ja kyseli kiinnostustani kirjoittaa Kari Tapion elämäkerta, otin homman vastaan harkinnan jälkeen. Tiesin äänen, jumalaisen äänen, mutta löytäisinkö mitään uutta miehestä sen takana? Miehestä, josta oli jo kerrottu niin paljon – kaikkiko?

Ei, ei ollut kaikkea kerrottu. Eikä kerrota nytkään, koska eivät kaikki ihmisen asiat kaikelle kansalle kuulu. On juttuja, jotka jokainen meistä tahtoo pitää itsellään. Mutta sen verran tarkkana tässä on oltu, että kyllä nyt tiedän miksi Kari Tapion ääni oli sellainen kuin oli. Siinä kuului elämä ja vaikka tämä on klishee, niin on se piru vieköön myös tosi.

En ole tietokirjailija, en kirjoita kuten tietokirjailijan kuuluu. Olen ihminen, kirjoitin ihmisestä.

Nilsissä 19. huhtikuuta, Armon Vuoden 2020 koronakeväänä,
Antti Heikkinen

I
OSA

Kari Tapani Jalakanen on oppinut istumaan.

I

VUODEN 1945 marraskuun 22. päivä sattui torstaiksi ja ihmiset elivät kuka mitenkin.

Professori Artturi Iivari Virtanen iloitsi hänelle viikko sitten myönnetystä kemian Nobelistista, sotasyyllisiksi nimetyt Tyko Reinikka, Antti Kukkonen ja Väinö Tanner pääsivät vankilasta vastaamaan syytöksiinsä vähän vapaammalta jalalta. Edellä mainitun vuoksi Valvontakomission puheenjohtaja Andrei Zdanov polki jalkaansa presidentti J. K. Paasikivelle, viiden päivän päästä 74 täyttävälle ukolle. Saksassa viriteltiin Nürnbergin oikeudenkäyntiä natsijohtajia vastaan ja Jugoslaviassa valittaisiin pian valtionpäämieheksi muuan Josip Broz, tutummin Tito. Mika Waltari vuotteli *Sinuheksi* nimeämänsä romaanin painostasaapumista ja suonenjokelainen Elli Jalkanen lähti synnyttämään toista lastaan.

Elli oli liikkeellä heti aamusta, oikeammin vielä yöstä. Pakkasmaa narskahteli askeleiden alla ja kulkiessaan kohti Suonenjoen aluesairaalaa hän kopsautti erään mökin ikkunaan. Mökissä asuivat hänen vanhempansa Helmi ja Yrjö Boman. Elli oli tullut uudelle nimelle käytyään vihillä puuseppä Jaakko Jalkasen kanssa. He olivat suonenjokelaisia molemmat ja savolaisten oli vaikea päättää, oliko Elli nimensä puolesta hävinnyt vai voittanut naimakaupassa: Boman oli toisaalta keskivertoa hienompi sukunimi heikkisten, halosten ja muiden maatiaisnimien keskellä, mutta yhtäältä Jalkanen istui savolaisten puheisiin kätevämmiin kuin hankalalla b-kirjaimella varustettu Boman. Useimmissa

suissa siitä tuli väkisinkin Puuman, Puumanni tai joku vielä läsä-kämpi väännös. Ehkä yleisempi mielipide olisi ollut häviämisen puolella, ellei Jaakon suku olisi päivittänyt nimeään Jalkaseksi entisestä asustaan, joka oli ollut Sianjalka.

Paitsi sukunimen, sai Elli vihille mennessään myös tykätyn, hyväluontoiseksi ja uutteraksi mainitun miehen sekä kylänkuulun appiukon. Jaakon isä Ville Kustaa Jalkanen eli Kusti oli menneisyytensä vuoksi Suonenjoen tunnetuimpia miehiä. Kuten kaikki oman ikäluokkansa nuorukaiset, oli vuonna 1881 syntynyt Jalkasen Kusti joutunut osallistumaan 1900-luvun alussa kutsuntoihin. Sortovuosina kolmevuotinen tsaarin armeija kiinnosti harvoja ja kutsuntainkävijöiden suurin toive oli saada palvelukseen kelpaamattoman kruununraakin paperit. Kusti ei sellaisia saanut, palveluskelpoisiksi katsottujen kesken valikoitiin arvalla, ketkä joutuisivat sotaväkeen ja ketkä selviäisivät reserviläis-harjoituksilla. Reserviinpääsyn todennäköisyys oli niissä arpa-jaisissa isompi, mutta Kusti arpoutui armeijaan. Loppiaisaattona 1903 hän aloitti sotaväkipalveluksensa Suomen Kaartinpataljoonassa Helsingissä. Sinne kelpasivat vain salskeat miehet, Kusti täytti vaatimukset ja hänet huomattiin niin musikaaliseksi, että Suonenjoen poika koulutettiin torvensoittajaksi.

Kesäkuun 16. päivä 1904 Jalkasen Kusti istui päivystysvuorolleen Kaartin kasarmilla ja kuuli avoimen ikkunan takaa porisevaa puhetta. Päivystäjä kurottui katsomaan ja näki, kuinka kenraalin arvoiset miehet kuljettivat paareilla makaavaa, verta valuvaa parta-äijää kohti Kirurgista sairaalaa. Kusti tunnisti haavikon kenraalikuvernööri Bobrikoviksi ja kutsui toverinsakin katsomaan kulkuetta. Kaartilaiset hämmästelivät näkemäänsä ja kummaste-livat tapahtunutta. Pian levisi sana, että Eugen Schauman -nimi-nen nuorukainen oli ampunut Suomen venäläistämistä ajanutta Bobrikovia kolme kertaa vatsan seutuville Senaatin portaikossa. Sen päälle Schauman oli surmannut itsensä. Hänestä tuli sankari, tsaarilta diktaattorin valtuudet saanut Nikolai Bobrikov ei ollut Suomessa tykätty mies.

*Nuori kornetinsoittaja Kusti
Jalkanen oli näyttävä mies.*

Muitten kaartilaisten tapaan Kusti osallistui Bobrikovin hautajaisiin. Hän puhalsi torvellaan surumarssia, vaikka soittaja ei suuremmin surettanut. Savolaispoika katsoi ihmeissään, kuinka vainajan leski ja tyttäret osoittivat arkun äärellä tunteitaan. Sellaista ulinaa ja ikävää ei harrastettu suonenjokelaisissa maahanpanijaisissa, jotka olivat enimmäkseen jäyhiä tilaisuuksia. Myöhemmin Kusti tuumasi Bobrikovin hautajaisten olleen oman elämänsä komeimmat pidot, vaikka hänelle ei niissä syömäpuolta tarjottukaan.

Ennen siviiliinpääsyään Kusti ehti vielä tavata keisarinkin. Tsarskoje Selossa järjestettyjä, monen viikon mittaisia äkseeraus-

harjoituksia seurasi yhtenä päivänä itse Nikolai II. Harjoituksen lopuksi Nikolai käski Kustin töräyttää torvellaan loppukäskysoiton. Kornettiinsa puhaltaessaan Kusti tunsi suunnatonta helpotusta ja vielä isompi oli ilo, kun harjoituksen jälkeen Pietarista lähtenyt juna suuntasi länteen eikä itään – kaartin miehiä kun oli peloteltu Japanin sotaan joutumisella. Siviiliin Kusti pääsi syksyllä 1905, kolmevuotinen jäi neljää kuukautta vajaaksi. Silti reissu kerrytti paljon muistoja, joita Kusti kertoili ikä-äijänä lapsenlapsilleenkin.

Myös sille, jota Elli oli lähtenyt marraskuisena aamuna synnyttämään ja josta tuli ukkinsa jalanjalkien kulki ja ainakin siinä mielessä, että isoissa pidoissa ja suurelle yleisölle tuli hänkin musiikalisuuttaan näyttämään.

Siitä lapsesta tuli poika, ennestään Ellillä ja Jaakolla oli vuonna 1941 syntynyt Marja-tytär. Pojan syntymäpaikaksi merkittiin Suomenjoki, vaikka aluesairaalan henkilökunta yritti passittaa Elliä Kuopioon. Eivät he sitä pahuuttaan tehneet, mutta Suomenjoen aluesairaalan synnyttäjäkiintiö oli täynnä – vuonna 1945 Suomen väkiluku kasvoi noin 96 000 lapsella. Kuopioon Elli ei lähtenyt, hän suuntasi torille. Siellä oli Karjalan evakkoja varten pystytetty sairaalaparakki. Lapsi syntyi terveenä ja kokoliaana, lääkäri ja kättilö ihastelivat tulokasta. Elliltä ei tahtonut aluksi herua maitoa, mutta samaan aikaan osui synnyttämään Ellin Pentti-veljen vaimo Anna-Liisa. Käly syötti vauvaa sen aikaa, että Elli sai otettua lapsen omille rinnoilleen.

Erityisesti Ellin mieleen jäi, että maailman kylmyyttä parkuvalla pojalla oli erityisen kajakka ääni, joka soi vuoroin matalana ja vuoroin korkeana kuin Kusti-ukin kornetti.

– Nyt tuli sukuun laulajapoika, muisteli Elli jälkikäteen sanoneensa.

Kun poika kastettiin, kirjattiin kirkonkirjoihin Kari Tapani Jalaksen nimi ja kun poika aikanaan kuoli, pystytettiin hänen synnyinpaikkanaan toimineiden sairaalaparakkien entisille sijoille komea kivi, jonka kyljessä lukee suurin, kullatuin kirjaimin Kari Tapio.

II

KARI TAPION lapsuudenkoti oli hyvä ja turvallinen. Elämä oli pääosin sopuisaa, Ellin ja Jaakon välillä ei tapahtunut pahempia lapsia säikäyttäneitä leimahduksia. He olivat tutustuneet toisiinsa ennen talvisotaa suonenjokelaisessa Kutvosen huonekaluliikkeessä, Jaakko työskenteli siellä puuseppänä ja Elli kiillottajana. Elli oli topakka, hyväntuulinen nainen ja Jaakko rauhallinen, tuumailuun taipuvainen ja herkkäluontoinen mies. Molemmilta löytyi huumorintaju ja sydämensivistystä. He herättivät lapsissaan kunnioitusta mutta eivät pelkoa – paitsi silloin, jos jostain kolttosesta kärehtänyt Kari sai hakea äitinsä käskystä metsästä koivuvitsan, jolla Jaakko sitten töistä kotiuduttaan joutui räpsimään poikansa persusta. Se oli normaalia ja kyseenalaistamatonta lapsenkasvatusta, jota lie harrastettu takavuosina melkein jokaisessa suomalaishuushollissa.

Tosin Jalkasten kodissa toimenpide päättyi poikkeuksetta siihen, että selkäsaunan jälkeen kyyneliä vuodattivat sekä isä että poika.

Vitsan heiluttaminen ei ollut Jaakolle missään tapauksessa mieluisaa. Hän ei kuulunut niihin rintamalla kauhujätköihin ja mielenrauhansa rikkoneisiin miehiin, jotka purkivat terapioiden ja avautumistaidon puutteessa patoutumansa perheisiinsä joko viinan villitseminä tai monesti selvinkinpäin. Oikeastaan Jaakko Jalkanen ei pahemmin edes puhunut sotakokemuksista lapsilleen, tuskin hän niistä avautui muillekaan.

Kyllä niissä olisi kertomista ollut. Talvisodan aikaan Jaakko palveli muonittajana ja jatkosodassa hän kunnostautui sähköttäjänä, koska kornetinsoittajan pojan ja sinivalkoisen äänen siittäjän rytmitaju oli kohdillaan.

Kesäkuussa 1944 hän jäi Lempaalanjärvellä sotavangiksi. Porukastaan eksynyt Jaakko huomasi olevansa puna-armeijan keskellä. Pakoon ei päässyt, vihollisia vilisi joka puolella.

– Minnoun tiällä, huusi Jaakko ja nousi mättään takaa kädet pystyssä ylös.

Jaakko Jalkanen oli kova kalamies, into vesiviljastukseen periytyi myös hänen pojalleen Karille.

Hänet vietiin Tsherepovetsin vankileirille. Paikka tunnettiin Makarinan lehtona, ennen sotia siellä oli toiminut NKVD:n eristysleiri. Kesän edetessä leirille tuotiin suomalaisvankeja tiuhaan tahtiin. Kalma teki työtään

esimerkiksi kurkkumädän, vatsataudin, vesipöhön, tuperkkelin ja nälän kautta. Epävarmuus söi mielenrauhaa ja pakkotyö voimia. Toisaalta monet Tsherepovetsin kokeneet ovat muistelleet leirin oloja kohtuullisina – huonomminkin olisi voinut olla. Lisäravintoa toi varispaisti. Suolaa sai varastaa, mutta kiinni ei kannattanut jäädä.

Kotiväki sai tiedon Jaakko Jalkasen katoamisesta. Pahinta pelättiin, mutta toivoa eläteltiin ja elokuussa neuvostoliittolainen, suomalaisten puolelle esimerkiksi lentolehtisinä jaettu propagandajulkaisu Sotilaan Ääni listasi kesän aikana vangiksi jääneiden nimiä. Listasta löytyi myös sotamies Jaakko Jalkanen. Sitähän Jaakko ei itse tiennyt, salaisuuden verho peitti niin kotitalon kuin kotimaankin tilanteen. Vartijat puhuivat Kannaksen murtumisesta ja Suomen siirtymisestä Stalinin hallinnon alle. Kuuluste- luissa tiukattiin tarkasti kaikenlaiset tiedot ja Jaakkokin kertoi

käyneensä armeijan Käkisalmissa ja olevansa syntyisin noin neljäkymmentä maahehtaaria hallitsevasta talonpoikaisperheestä, jonka omistukseen kuului neljä lehmää ja yksi hevonen.

Jatkosota loppui ja syksyllä 1944 Jaakon pikkuveli Esko kuunteli iltamyöhällä radiota kotonaan Suonenjoen Jalkalassa. Muu talonväki nukkui, mutta Esko herätti heidät kun kuuluttaja mainitsi vapautettujen sotavankien luettelossa Jarkko Jalkasen nimen. Kuuluttaja luki nimen väärin, mutta sen verran oikein silti, että Esko tiesi isoveljensä pääsevän kotiin. Jarkko oli tarpeeksi lähellä Jaakkoa.

Se oli Jalkalassa iloinen ilta. Kiireenvilkkaa tieto toimitettiin myös Ellille.

Kun Jaakko kotiutui, eivät sukulaiset olleet häntä tunnistaa. Vankileiriltä saapuja ei näyttänyt kurjuuden riuduttamalta, hän oli punakampi ja lihavampi kuin koskaan. Hän kiitteli leirin oloja ja kotiväki järkyttyi huomatessaan, että aivopesukoneisto oli tehnyt ennen yltiöisänmaallisesta miehestä tulenpunaisen kommunistin. Vankileirin viskaalit olivat lupailleet vapautumisen lisäksi monta muutakin hyvää, jos Jalkasen Jaakko ryhtyisi Suonenjoella Stalinin politrुकiksi.

Vähän kerrassaan punaisuus ropisi pois ja kommunismin tilalle tuli hiljainen isänmaallisuus. Samalla lujittui myös Jaakon uskonnollisuus. Kun joulupukki toi pienelle Karille Pecos Bill-pelikortit, ei isä suvainnut niitä. Toisesta paketista paljastunutta *Pekka Puupää* -sarjakuvakirjaa hän ei katsonut pahalla. Karin kasvaessa Jaakon ahdasmielisyys hölleni eikä hän enää pitänyt Pecos Billiä syntinä.

On todennäköistä, että Kari Tapio ei koskaan päässyt tietämään isänsä sotareissusta ja sen jälkinäytöksestä edelläkerrotun vertaa. Mutta ihminen rakentuu erikokoisista palasista, peruskiven valavat kasvattajat ja lapsuudenkoti. Kaikki Jaakon sodasta kertoma ja kertomatta jättämä iskosti Kari Tapion pirtaan vilpittömän isänmaallisuuden ja kunnioituksen sodan kokenutta sukupolvea kohtaan. Jos Jaakko olisi pitänyt Tsherepovetsissa

saamistaan opeista kiinni pitempään, olisi Kari Tapion taiteilija-kuva saattanut tulla kovasti toisenmoiseksi kuin mitä se oli. Kun Kari Tapio keikkaili myöhemmin Neuvostoliitossa, spiikkasi hän itseään seuraavasti: ”Seuraavaksi *Olen suomalainen* – ja sellaisena pysyn.”

Vanhemmiltaan Kari Tapio peri myös uskonnollisen ajattelumallinsa. Elli ja Jaakko opettivat lapsilleen iltarukouksen. Levolle laske luojani luettiin ennen jokaista yöunta, eivätkä Jalkaset pelotelleet jälkikasvuun jokaisesta kepposesta rankaisevalla Jumalalla. Heidän korkeimpansa oli hyväntahtoinen ja hyvää tarjoava, mutta tarpeen tullen taivaanisällistä sormeaan heristävä kaikkivaltias.

Ensimmäiset Karin syntymän jälkeiset vuotensa Jalkasen perhe asusteli pienessä mökissä Suonenjoen kirkonkylällä, lähellä Variksen pajaa. Vanhemmat kulkivat töillään ja viidenvanha Marja joutui joskus rievuissa väkisevän Kari-vauvan vahiiksi. Sellaisina hetkinä Elli nukutti nuorimmaisensa asioille lähtiessään ja yleensä poika veteli sikeitä äitinsä kotiutumiseen asti. Kerran uni loppui ennen äidin kotiuttamista. Marja teki parhaansa saadakseen kurkku suorana karjuvan pikkuväljensä rauhoittumaan, mutta liekuttelut ja hyssyttelyt eivät tehonneet. Isosisko meni ulos, taittoi pihapuusta oksan ja hakkasi huutoherran persauksen paukamille. Kun vanhemmat kotiutuivat, ei lapsenlikka saanut kasvatustaan kiitosta. Myöhemmin tapauksen muistelemisen nauratti molempia sisaruksia ja Karin pyllymakkaroiden tasaannuttua sille lienevät hymähdelleet myös vanhemmat.

Kari ei selkäsaunaa muistanut. Itse asiassa on yllättävää, että hänen ensimmäiset muistikuvansa maailmasta sijoittuivat Lahteen. Jalkaset tekivät sinne lyhyeksi jääneen ekskursion, kun Jaakko kävi kokeilemassa penkkipuusepään työtä Askon huonekalutehtaalla. Perhe asui vuokralla omakotitalon ullakkohuoneessa Kerinkalliolla ja Karin mieleen jäi, kuinka isä toi töistä kotiutuessaan tuliaisiksi punaisen puuauton.

Lahtelaista Karista ei tullut. Jalkaset palasivat Suonenjoelle ja vuonna 1949 valmistui oma talo Kaatronlammen rannalle. Päätimpurina toimi Jaakon veli Mikko, joka oli jo aiemmin rakentanut oman asuinsijansa vähän alemmaksi samaa rantatörmää. Näin Kari sai lähinaapurikseen vuotta nuoremman Heikki-serkkunsa eli Jekyn, jota tuli hänen lapsuutensa tärkein leikkikaveri.

Oman katon alle muutettuaan Jaakko ryhtyi puhumaan Heran sanaa Marjan ja Karin ohella myös muille lähitieneon lapsille. Hän piti pyhäkouluja ja jutteli Raamatun asioista mukavasti, tuputtamatta ja ilman saarnaavaa sävyä. Opetuksen ohessa saatiin paistaa makkaraa nuotiolla tai patikoida metsässä, Jaakko Jalkanen osasi höystää vakavan asian leikillä vähintään puoliksi, ehkä vähän ylikin.

Kaatronlammen rannalla hän järjesti lapsille myös hiihtokisoja. Lakupötköpalkinto jaettiin kolmelle parhaalle. Kari ei kuulunut siihen kärkeen koskaan. Siitä huolimatta hän sai palkinnon, koska oli huono häviäjä ja taipuvainen päästämään pärjäämättömyytensä tähden itkunväninän. Jaakko ei tahtonut pahoittaa poikansa mieltä, vaikka muut mitalisijoja saavuttamattomat ja palkinnotta jääneet lapset moista lellittelyä protestoivat.

Kyllä Kari rakasti kovasti Elli-äitiäänkin. Haastatteluissa äiti vilahtelee usein ja aina lämpimässä sävyssä. Erityisen mieluusti Kari Tapio puhui hänestä muistellessaan lapsuutensa jouluja. Pakollinen sankarihaudoilla käynti oli pikkupojasta puuduttavaa ja aattoiltana koko äidinpuoleinen suku ahtautui leskeksi jääneen Helmi-mummon mökkiin. Kari lauloi Tuomo-serkkunsa kanssa joululauluja ja kun joulupukki lopulta tuli, tiesi Kari kaikkien saamiensa pakettien sisällön – hän oli löytänyt kotoaan lahjakätkön ja raottanut Marjan kanssa jokaisen puketin paperia. Erään joulun alla Kari joutui jonkin kulkutaudin vuoksi Suonenjoen alue-sairaalaan ja aattona Elli haki poikansa kotiin. Se oli onnellinen hetki, jota Kari Tapio kertasi useille toimittajille.

Suurin osa hänen aikuisena kertomistaan lapsuusmuisteloista liittyy kuitenkin Jaakkoon. Rakkaimpia olivat kalareissut. Isä ja

poika ajoivat linja-autolla vähän etemmäs Suonenjoelta, heittivät pitkänsiiman ja yöpyivät tulilla. Jos kalaa tuli, se kypsennettiin nuotion hehkussa. Yleensä sitä tuli. Saaliiton reissu keljutti kumpaakin. Koko perheen yhteiskunnallinen asema nousi ihmisten silmissä, kun Jaakko perusti naapuripitäjään Rautalamille oman huonekaluliikkeen ja osti pitkänokkaisen avolava-Fordin. Suonenjoen ja Rautalammin välisten työmatkojen lisäksi Fordilla tehtiin myös virkistysajoja. Silloin lavalle lastautui isompi porukka, perillä kohteessa eli useimmiten Riepposen rannassa naisväki meni Honkasaareen marjaan ja miehet soutivat vapoineen Ihmeheinikoksi ristitylle kalapaikalle. Se oli onkean ottava mesta, kalaa nousi mukavasti. Ahventa enimmäkseen.

Tärkeitä Karille olivat myös kummankin puolen isovanhemmat. Yrjö-ukki kuljaili rakentavansa lentokoneen, jotta tyttärenpoika pääsisi useammin kylään. Lentokone jäi Yrjöltä rakentamatta, mutta jalkineita hän teki siitäkin edestä. Yrjö Boman oli maakunnan kuulu suutari, jonka värkkäämät saappaat palvelivat niin jalkaa kuin silmääkin. Eräs Yrjön asiakas kuului nousseen ihan kesken yöunienkin ihastelemaan uusia kenkiään. Kusti Jalkanen oli jäyhempää tekoa, höpöhupattelut eivät olleet hänen heiniään. Kusti oli kyllä hommannut radion, mutta siitä kuunneltiin vain uutiset. Se ei Karia haitannut ja aikamiehenä hän palasi muistoissaan usein lapsuutensa Jalkalaan. Isän kotipaikan ympärillä riitti sulan maan aikaan metsiä leikkitantereiksi ja talvella hankia hiihdeltäviksi, tallin ja navetan tuoksu jättivät ikuisen muistijäljen. Joskus Kusti tarinoi öljylampun valossa kaartin ajoistaan ja jos pieni kuuntelija simahti, nosti ukki Karin nukkumaan lämpimälle uuninpankolle.

Kaikista eniten varttuvan Kari Tapion mieltä kiehtova paikka löytyi kumminkin aivan kotimökin läheltä. Se oli Kaatronlammen kodinvastaisella rannalla kohoava Kyöpelin rinne ja ennen muuta sen kuvetta komistava hyppyrämäki, joka tosin oli polvenkorkuiselle pojalle vielä aivan liian iso laskettava.

**Kaunistelematon, kunnioittava
elämäkerta yhdestä kaikkien aikojen
menestyneimmästä
iskelmätaihdestämme.**

KARI TAPION MATKA oman äänen löytämiseen
vie 1960-luvun maaseudun tanssilavoilta
suomalaisen musiikkiteollisuuden vahvojen persoonien
ja taiteilijoiden värittämään maailmaan.

Televisio, radio ja tanssilavat tekivät viihdetähtiä,
mutta moni parrasvaloihin noussut
joutui pian väistymään uusien tulokkaiden tieltä.

Kari Tapio onnistui henkilökohtaisen elämänsä
traagisista vaikeuksista ja monista uran pohjakosketuksista
huolimatta, vuosikymmeniä uurastettuaan,
murtautumaan Suomen iskelmätaivaan kiintotähtien
joukkoon, yhdeksi suurista suomalaisista laulajista.

Antti Heikkinen kertoo legendan koko tarinan.

www.wsoy.fi

99.1

ISBN 978-951-0-44353-8